

Zemes apsaimniekošanas vadlīnijās sarīkoti

Lauksaimnieki un mežsaimnieki pārsteigti par Latvijas Bankas vadlīnijām dabas aizsardzībā, un, lai arī tas nav normatīvais akts, tomēr tas ir saistīts ar zemes apsaimniekošanu.

Teksts **Māris Ķirsons**

Ilustrācija **Adobe Stock**

Foto **Kristaps Kalns/Dienas Mediji**

Latvijas lauksaimnieku vidū valda pamatots izbrīns par šo vadlīniju tapšanas procesu, kas noticis bez nozares – pašu lauksaimnieku un viņu pārstāvības organizāciju – pilnvērtīgas iesaistes, kaut arī reālā ekonomikas sektora oponentu organizācijām pieeja ir bijusi nodrošināta, kas neizbēgami rada jautājumu par to, kādās interesēs šobrīd darbojas Latvijas Banka. Šis jautājums kļūst īpaši būtisks, ņemot vērā, ka attiecīgās vadlīnijas faktiski kalpos kā orientieris komercbankām ne tikai jaunu kredītu izsniegšanā, bet arī jau esošo saistību riska pārvērtēšanā, situāciju raksturo Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas valdes priekšsēdētājs Rolands Feldmanis. Viņaprāt, šīs vadlīnijas tiešā veidā ietekmē lauksaimnieku attīstības iespējas, jo piekļuve finansējumam ir kritisks priekšnoteikums konkurētspējai un izaugsmei.

“Latvijas Bankas vadlīnijām nevajadzētu ieviest atšķirīgus vai stingrākus parametrus lauksaimniecības un mežsaimniecības sektoram, nekā tie jau noteikti Latvijas normatīvajos aktos,” tā R. Feldmanis. Proti, ja vadlīnijās tiek uzspiesta prasība, piemēram, 10% zemes atstāt neapsaimniekotus bez jebkāda

normatīva pamata vai saimnieciskās darbības ierobežojuma, tas faktiski samazina konkrētā lauksaimnieka ienākumus, pasliktina konkurētspēju un negatīvi ietekmē spēju pildīt esošās saistības – tostarp pret tām pašām komercbankām. “Turklāt 10% attiecas uz konkrētam īpašnieku tiesībām, bet iniciatora lomā ir pseido tautsaimnieks, kas vēlas uzspiest savu gribu tam, kas viņam nepieder, un cita īpašumu labprāt lietotu par velti,” skaidro R. Feldmanis. Viņš uzsver: ja komercbankas šīs vadlīnijas sāk izmantot kreditēšanas praksē, tad saimniecības, kuras saņem tā saukto nelabvēlīgo novērtējumu, var saskarties ar augstākām procentu likmēm, zemākiem pieejamā finansējuma apjomiem vai stingrākām nodrošinājuma prasībām. “Formāli raugoties – jā, juridiski tas nav aizliegts, taču pēc būtības tas rada pamatīgu un sistemātisku spiedienu uz zemes izmantošanas nozarēm – lauksaimniecību un mežsaimniecību,” tā R. Feldmanis.

Lēnām pār tiltu

Zemkopības ministrijas parlamentārais sekretārs Normunds Šmits uzskata, ka Latvijas Banka ar šīm vadlīnijām ir pāršāvusi pār strīpu. “Latvijas Bankas likums paredz, ka tā veic makroekonomisko analīzi un pētniecību, nosaka un īsteno makrouzraudzības politiku, regulē un uzrauga finanšu tirgus un tā dalībnieku darbību, taču tai nav dotas tiesības noteikt, cik metru kādam zemes izmantošanas veidam ir jābūt lielām aizsargjoslām vai cik lielam ir jābūt dabai atstājamās zemes īpatsvaram, ja tam nav noteikti kādi saimnieciskās darbības ierobežojumi vai liegumi,” stāsta N. Šmits. Viņaprāt, ja Latvijas Banka vadlīnijās

Saimniekotāji redz draudus

daudzveidībai nelabvēlīgās un labvēlīgās saimnieciskās darbības identificēšanai, to šos komercbankām, ņemjot par kredītu izsniegšanu

jau nosaka, cik kam jābūt, tad ir jāsaprot, kādas ir šī dokumenta, kuram gan nav likuma spēka, ietekmes sekas uz zemes izmantošanu un šī sektora attīstību.

“Ja Latvijas Banka zina labāk par visiem citiem, tad jāpārdomā, vai ļoti daudzas iestādes un struktūras Latvijā vispār ir nepieciešamas, bet varbūt ir jāpalūkojas, vai viszinošajā iestādē nav ievazāta kāda sērga ar nosaukumu “visu zinām labāk”, jo īpaši, ja tās darbību pat Valsts kontrole pārbaudīt nedrīkst,” uzsver N. Šmits. Viņš gan norāda, ka lauksaimniecība ir galvenais cilvēku pārtikas avots, un tāpēc šajā sfērā ar ļoti avangardiskām idejām un to realizāciju ir jābūt ļoti uzmanīgiem. “Precedentu eksperimentiem, kuri beidzas ar pārtikas trūkumu un pat badu, netrūkst, un savas lauksaimniecības piespiedu sašaurināšana vai pat daļēja iznīcināšana pēc kāda brīža atspoguļojas arī pārtikas veikalu plauktos, kur pieaug importēto pārtikas produktu apjoms un klāsts, tikai jautājums, vai šiem importēto pārtikas produktu ražotājiem – audzētājiem ir tieši tādas pašas vadlīnijas, kādas tagad komercbankas piemēros Latvijā strādājošajiem?” jautā N. Šmits. Viņaprāt, šie jautājumi ir ļoti eksistenciāli būtiski nevis tikai un vienīgi zemes apsaimniekotājiem, bet arī Latvijas valstij, jo ir būtiskas ne tikai darbavietas, bet arī samaksātie nodokļi un to apmērs. “Tieši tāpēc zemkopības ministrs ir uzaicinājis Latvijas Bankas prezidentu uz sarunu un konkrētu skaidrojumu sniegšanu par to, kāda to īstenošanai būs ietekme uz Latvijas lauksaimniecību, pārtikas pieejamību, nodarbinātību, samaksātajiem nodokļiem tieši no šīm zemes nozarēm un arī to saistītajām un pakalpojumu sniedzošajām sfērām,” tā N. Šmits. 🗨

Ja šādas identiskas prasības Lietuvā, Polijā un Igaunijā ir, tad tā ir konkurences izlīdzināšana, bet, ja nav, tad būtībā ar savām vadlīnijām Latvijas Banka rada būtiskas priekšrocības kaimiņvalstu lauksaimniekiem, un tādējādi patērētāji Latvijā vēl vairāk pirks kaimiņos audzēto,

Rolands Feldmanis,

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas valdes priekšsēdētājs.

Viedokļi

Instrumenti izpratnei, nevis atteikumiem

Raivis Kakānis,

AS *Industra Bank* valdes priekšsēdētājs

Dabas daudzveidības jautājumu iekļaušana finanšu sektora risku izvērtēšanā ir saprotama, jo ilgtermiņā arī uzņēmējdarbība ir atkarīga no zemes, ūdens, augsnes un ekosistēmu kvalitātes. Vienlaikus ir ļoti svarīgi, lai šādas vadlīnijas Latvijā netiktu piemērotas mehāniski un nepārvērstos par vēl vienu administratīvu slogu uzņēmējiem, īpaši lauksaimniekiem un reģionu uzņēmumiem. Latvijai jāuzmanās no situācijas, kurā labas ieceres rezultātā paši sev uzliekam stingrākus ierobežojumus nekā mūsu konkurenti citās Eiropas valstīs. Mūsu skatījumā lielākais risks nav

pašās vadlīnijās, bet gan to piemērošanas praksē. Ja katra darbība, piemēram, aizaugušas zemes sakopšana vai krūmāju novākšana, automātiski tiek uztverta kā paaugstināts risks, mēs varam nonākt situācijā, kurā finansējums kļūst sarežģītāks ekonomiski pamatotiem un Latvijas laukiem nepieciešamiem projektiem. Krūmāju transformācija aramzemē no dabas daudzveidības skatupunkta var būt vērtējama kā nelabvēlīgs faktors, taču tas nenozīmē, ka katrs šāds gadījums pēc būtības ir vienāds. Tāpēc bankām šie kritēriji jāizmanto kā instruments labākai izpratnei, nevis kā automātisks atteikuma pamats. Ir būtiski skatīties uz konkrēto teritoriju, tās statusu, dabas vērtībām, saimnieciskās darbības mērķi un iespējamajiem risku mazināšanas pasākumiem. Vienā gadījumā krūmāju izciršana var nozīmēt bioloģiski vērtīgas teritorijas noplicināšanu, citā – ilgstoši neapsaimniekotas zemes atgriešanu saimnieciskā aprītē un ainavas sakopšanu. *Industra Bank* pieeja, izvērtējot finansējumu uzņēmumu attīstības projektiem, arī turpmāk būs balstīta individuālā izvērtējumā. Mēs redzam, ka ilgtspējas prasībām ir jāpalīdz pieņemt kvalitatīvākus lēmumus, nevis jārada situācija, kur Latvijas uzņēmēji salīdzinājumā ar citu valstu konkurentiem nonāk nevienlīdzīgos apstākļos. Finansējot uzņēmumu projektus, svarīgi ir saglabāt līdzsvaru starp vides mērķiem, saimniecisko loģiku un reģionu attīstību.

Vadlīnijas būtiski atšķiras no regulas nosacījumiem

Dagnis Dubrovskis,

AS *Latvijas valsts meži* ilgtspējas direktors

Neizpratni raisa Latvijas Bankas vadlīniju publicēšana laikā, kad Eiropas Savienībā ir pieņemta ES Taksonomijas regula. Šī regula ir vienota klasifikācijas sistēma jeb ceļvedis, kas definē, kuras saimnieciskās darbības uzskatāmas par videi ilgtspējīgām, tajā skaitā, kas vērstas uz bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzību. ES Taksonomijas regula un Korporatīvās ilgtspējas ziņošanas direktīva (CSRD) ir izdota, lai sasniegtu Eiropas Zaļā kursa mērķus: novērstu zaļmaldināšanu, izskaidrotu nepilnīgus datus un novirzītu kapitālu tiem uzņēmumiem, kas patiesi ievēro vides un sociālos standartus. Latvijas Bankas izdotajās vadlīnijās nav atsauces uz šiem ES normatīvajiem aktiem, turklāt pilnīgi

leguvēji nebūs vietējie

“Ekonomiski – finansēšanas izmaksas pieaug tiem, kas neatbilst, un samazinās tiem, kas atbilst,” skaidro R. Feldmanis. Viņš norāda, ka tādējādi rodas strukturāla asimetrija. “Divas saimniecības ar identisku bilanci un ražošanas apjomu var saņemt atšķirīgus kredītēšanas nosacījumus atkarībā no tā, cik rūpīgi ir aizpildīti pašapliecinājumi un cik vietējo institūciju datubāzēs tās ir atzīmētas labvēlīgajā sarakstā. Ilgtermiņā lētāks kapitāls nozīmē ātrāku tehnikas atjaunošanu, lielākas investīcijas un spēcīgāku izaugsmi – un šī priekšrocība uzkrājas. Šeit parādās neērta jautājums par to, kam šī asimetrija kalpo – uzņēmumiem ar ārvalstu kapitālu, kas ir gadsimtiem uzkrāts, vai ar mūsu pašu nacionālo, kas aizvien ir nepietiekams? Salīdziniet investīcijas uz iedzīvotāju Vācijā, Zviedrijā un Latvijā! Vai šo faktu Latvijas Bankas labi apmaksātie speciālisti nezina?” tā R. Feldmanis. Viņš atgādina, ka Latvijas izcelsmes uzņēmumi, kuri vēl uzkrāj pašu kapitālu un kuriem katrs procentpunkts aizdevuma likmē ir jūtams, atrodas nelabvēlīgākā pozīcijā. “Tās nav hipotētiskas bažas – tā ir tirgus loģika. Taču vislielākā problēma ir nevis kāds atsevišķs kritērijs, bet to summārais svars,” skaidro R. Feldmanis. Viņš atgādina, ka dokumentā lauksaimniecībai ir aptuveni 20 kritēriju pāri, mežsaimniecībai – 18.

“Zemnieks, kurš vēlas veidot labvēlīgu profilu visā spektrā, saskaras ar atkārtotiem pašapliecinājumiem katrai kredītēšanas reizei, koordināciju ar vismaz piecām valsts institūcijām, sā-

kot no Lauku atbalsta dienesta, Dabas aizsardzības pārvaldes, Valsts augu aizsardzības dienesta, Valsts vides dienesta, Valsts meža dienesta un beidzot ar biotopu eksperta piesaistīšanu, par kuru vēl pašam ir jāmaksā. Piemēram, tādi putnu novērotāji varēs atkal nopelnīt, paplašināt savu biznesu un pat celt savu pakalpojumu likmi,” secina R. Feldmanis. Viņaprāt, vēl viens aspekts ir lauku apdzīvotība un mazais cilvēks, kurš ikdienā ražo reālu produktu. “Katrs no šiem Latvijas Bankas ieteikumu soļiem ir interpretējams, formāli pamatots, bet kopumā tie veido slogu, kas ir nesalīdzināmi smagāks mazajai saimniecībai, kur viens cilvēks vienlaikus ir gan operators, gan grāmatvedis, gan ES atbalsta pieteikumu iesniedzējs. Lielai saimniecībai ar administratīvo atbalstu šī sistēma ir pārvaldāma. Mazai ģimenes saimniecībai, kas veido lauku apdzīvotību, tā ir vēl viena robeža, aiz kuras labāki kredītēšanas nosacījumi paliek nesaņiedzami. Tāpēc ir jautājums par to, no kurienes nāk šādas idejas – no Eiropas Centrālās bankas, Eiropas Komisijas, Eiropas Parlamenta vai pašu bāleliņu darba uzstādītāja?” retoriski jautā R. Feldmanis. Viņš atgādina, ka regulatīvās vides veidošanu un tās ietekmēto personu pieredzes atšķirība nav Latvijas specifika – tā ir strukturāla problēma visā ES finanšu regulēšanā. “Taču jomas, kur tā izpaužas visskaidrāk, ir tieši lauku un meža ekonomikā: regulators, kurš nav nopelnījis ienākumus no arkla vai zaģa, veido prasību sistēmu, kuras praktiskās sekas viņam nav intuitīvi saprotamas. Konsultanti tiek izvēlēti no tā

nesaprotamu iemeslu dēļ Latvijas Bankas vadlīnijas ir būtiski atšķirīgas no regulas nosacījumiem, pēc kuriem izvērtē saimnieciskās darbības ilgtspēju, ietverot daudz stingrākas prasības nekā ES noteiktās. Bankas vadlīnijās nav atrodamas arī konkrētas atsauces uz pētījumu rezultātiem par katru konkrēto saimnieciskās darbības veidu, kas pierādītu tā ietekmi uz dabas daudzveidību. Publicētās vadlīnijas domātas kredīties-tādēm, kuru klienti ir arī LVM sadarbības partneri – mežsaimniecības pakalpojumu sniedzēji un koksnes resursu pircēji. Lai nodrošinātu publiski pieejamu un salīdzināmu informāciju, izprastu uzņēmuma darbības ietekmi uz ilgtspējas jautājumiem un to, kā ilgtspējas aspekti ietekmē uzņēmuma attīstību un darbības rezultātus, LVM sāka ar starptautiskiem standartiem katru gadu publicē ilgtspējas ziņojumus. Veicot saimniecisko darbību, uzņēmums ievēro augstus starptautiskos vides standartus, kurus nosaka PEFC sertifikācijas sistēma – pārlicenoši vadošā mežu sertifikācijas sistēma Eiropā. Visos meža apsaimniekošanas posmos tiek stingri kontrolēta ekoloģisko vērtību saglabāšana un piesārņojuma novēršana. Tāpēc jo vairāk nav saprotams, kāpēc Latvijas Bankas izdotajās vadlīnijās ir atsauce tikai uz vienu – FSC meža sertifikācijas sistēmu, kas Eiropā tiek izmantota ievērojami mazāk, turklāt kopš 2022. gada arī pēc šīs sistēmas Eiropā sertificētās platības ir būtiski sarukušas. Ņemot vērā iepriekš minēto, jāsecina, ka publicētajām

Latvijas Bankas vadlīnijām nav skaidra mērķa un pastāv zaimaldināšanas risks gadījumā, ja tās tiek piemērotas.

Tendenciozs skatījums

Māris Liopa,

Latvijas Meža īpašnieku un apsaimniekotāju konfederācijas valdes priekšsēdētājs

Iepazīstoties ar vadlīnijām dabas daudzveidībai nelabvēlīgās un labvēlīgās saimnieciskās darbības identificēšanai, pirmā sajūta ir, ka tās ir rakstījuši tā dēvētie dabas draugi, kuru apzināts vai neapzināts mērķis ir Latvijas tautsaimniecības mugurkaula – zemes nozaru, kuras ir būtiskākais tiešais un netiešais darba devējs laukos, miljardiem eiro nodokļu maksātāja un teju vai puses no Latvijas preču eksporta ienākumu ģenerētāja – iedragāšana. Taču izrādās, ka vadlīnijas, kurās par nelabvēlīgām darbībām tiek uzskatīta zemes aršana

rudenī, augsnes sagatavošana pirms jauna meža iestādīšanas, meliorācija, 10% no saimnieciski izmantojamās zemes nolikšana malā ir Latvijas Bankas meistardarbs. Šokējoši, neticami? Diemžēl, bet skaudra, tendencioza realitāte. Proti, Latvijas Bankas ilgtspējas vadības tendenciozitāte izpaužas apstākļi, ka banku uzraugs Latvijā būtībā uzvedas kā teorētiķis, kurš vēlas būt vislabākais kāda cēla mērķa sasniegšanas tuvinātājs un rada nosacījumus, kādus īsti nevar atrast normatīvajos aktos, ignorējot reālo ietekmi uz tautsaimniecību. Tikmēr Somijas Banka spēj sabalansēt stingru Eiropas regulējumu ar pragmatisku atbalstu savai galvenajai eksporta nozarei, nodrošinot, ka kapitāla plūsma uz mežsaimniecību neapsīkst. Tas nozīmē, ka Somijas Bankai rūp ne tikai darbavietas, samaksātie nodokļi, bet arī zemes kapitāla izmantošana, uz tās audzējot visiem vajadzīgos pārtikas produktus vai mežus. Bet vai tas rūp Latvijas Bankai? Laiks rādīs! Zemes ilgtspējīga, produktīva izmantošana jāskata kopsakarībā ar bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, izmantojot teritorijas stratifikācijas principus. Zemes īpašniekiem ir jāuzticās un jābūt iespējai pieņemt saimnieciskus lēmumus, valsts uzdevums ir to sekmēt un palielināt savstarpējo uzticēšanos starp dažādi domājošajiem, piemēram, lauksaimniekiem, mežsaimniekiem un tā dēvētajiem dabas draugiem, jo pretējā gadījumā Latvijā ēdīsīm citās valstīs, kurās nebūs šādu vadlīniju, audzētos pārtikas produktus.

paša administratīvā loka, kurā dzīvo pats regulators. Reālās nozares balss šajā procesā nav dzirdama, jo strādā uz lauka, nevis strādā uz publicitāti,” tā R. Feldmanis. Viņš norāda, ka rezultātā tiek radīts dokuments, kas intelektuāli ir saturošs un pat, iespējams, teorētiski pamatots, bet vienlaikus rada proporcionāli lielāku slogu tiem, kuri vismazāk ir piemēroti to izpildīt, – Latvijas uzņēmējiem. “Iespējams, tam nav ļauna nodoma, un tas ir distances efekts,” tā R. Feldmanis. Viņaprāt, pareizais jautājums nav – vai dabas daudzveidības kritēriji ir vai nav pamatoti, jo tie lielākoties ir balstīti uz to, lai vairētu zaļo dabu. “Tas vienkārši nozīmē aizsargāt zaļo ideju, jo kam gan tā nepatīk, bet sajūtu līmenī šķiet, ka kļūst par lauksaimnieku, uzņēmēju un nopelnīt naudu, radīt risinājumu – tas būtu izaicinājums Latvijas Bankai, kas sēž uz Latvijas valsts rezervju procentu ienākumiem, t.i., uz mūsu naudas,” tā R. Feldmanis. Viņš arī retoriski jautā, vai Lietuvā un jo īpaši Polijā, kas ir nozīmīgas

lielās pārtikas produktu piegādātājas Latvijas patērētājiem, šo valstu bankām ir šādas pašas vadlīnijas dabas daudzveidībai nelabvēlīgās un labvēlīgās saimnieciskās darbības identificēšanai, un tajās ir atspoguļoti tādi paši parametri – 10% zemes atstāt un neizmantojot, lauksaimniecības zemi neatbrīvot no krūmiem, zemi neart rudenī, pirms mežu stādīšanas neveikt augsnes sagatavošanu, mežos aizmirst par meliorācijas sistēmām, kaut arī tās ir būtisks faktors mežaudzes izaugšanai un tajā iegūstamam koksnes apmēram. “Ja šādas identiskas prasības Lietuvā, Polijā un Igaunijā ir, tad tā ir konkurences izlīdzināšana, bet, ja nav, tad būtībā ar savām vadlīnijām Latvijas Banka rada būtiskas priekšrocības kaimiņvalstu lauksaimniekiem, un tādējādi patērētāji Latvijā vēl vairāk pirkīs kaimiņos audzēto. Vai tiešām Latvijas Banka strādā konkurentvalstīs strādājošu uzņēmumu interesēs? Negribu tam ticēt, bet laiks rādīs,” skarbi secina R. Feldmanis.

OPEL FRONTERA
Hybrid 145 e-DCS6 GS ar 7 vietām

€25900

Degvielas patēriņš 5,3 l/100 km, CO₂ izmešis 122 g/km (WLTP). Cena ar PVN no 01.06.2026. līdz 30.06.2026.

AMSERV

Skatīties tīmeklī **OPELAKCIJA.LV** Zvani **6707 8000**
AMSERV KRASTA [ADAM AUTO SIA, Rīga, Krasta 66]

8 GADU
200 000 km
GARANTĪJA

- ✓ Apsildāms vējstikls
- ✓ Full LED visi lukturi
- ✓ Jumta garenstieņi
- ✓ 17" vieglmetāla diski

